

мераклийски.

Можем да илюстрираме какви *песни* включват зурнаджиите в репертоара си, как избират и комбинират образите в една сюита с музикантско свирене, записано на *маса* в мелнишка кръчма. Свирачите са Демко и Самир (Краси) Куртови и Любчо и Огнян Фетови от Кавракирово, а останалите в компанията са пишещите тези редове, един колега етномузиколог от Финландия и съдържателят на кръчмата.

В един момент от празничното веселие Краси обявява, че ще свирят сега “турско мане, а след мането – Чифтетели пак турско”. Свирят дълго, Краси води, Любчо бурдонира. Спонтанното музикално формообразуване се разгръща в няколкочастна циклична композиционна форма. Започва се с бавно и дълго встъпление без тъпан, а когато двете зурни засвирват в унисон и сменят ритъма, тъпанът се включва. Сменя се мелодията и вероятно има сигнал за това – *майсторът* подхваща нов тематичен тезис, тъпанът спира, а вторият зурнаджия (веднага разпознал новия музикален образ) започва да свири при повторението на мотива в унисон с първия. Следва нещо познато – мелодията на песента *Притури се планината* без тъпан, която се сменя с бърз отсвир в тракийски чалгийски маниер, после пак в свободна неакцентна метрика протича отново мотивът на *Притури се планината* вече с бързи удари на тъпана, в полиритмия. Финалът е придружен с възгласи “Браво!”, “Евалла!” и “Наздраве!”.

Свирилите до момента Краси и Любчо запалват цигари и Демко вдига зурната. Сега той е *майстор*. Започва бавно в свободна метрика встъпление с тъпан и *глашник* в бурдон. Разпознава се варираната и богато разкрасена мелодия на *Море сокол пие*, при която втората зурна свири в унисон, а някъде и в терцов интервал. Дълъг *таксим*, където *глашникът* свири в бурдон и който е преход към втора песенна мелодия – родопската *Глава ли те боли, сино мой*. Когато Демко иска да сменя мелодията, задържа на един тон, тъпанджията спира, *глашникът* се ослушва и след някакви знаци с очи или с повдигане на зурната започва следващата част от *китката*. Това е добруджанската мелодия на песента *Лале ли си, зюмбюл ли си*, където свободата на импровизацията е впечатляваща. След двукратно изсвирване на мотива се преминава в друга мелодия с бързо хороводно темпо в 2/4 – звучи като тракийски отсвир, а след нея се разпознава мелодията на песента *Вино пия, хем ракия*. Демко свири виртуозно импровизирано соло в бързо темпо, после задържа тона и сменя мелодията – нещо шопско в 2/4. Записаната музика напомня сюита от български песенни мелодии, нещо като своеобразна екскурзия из фолклорните диалекти чрез цитиране на запомнящи се образи-символи на локалното. Демко ги е слушал вероятно по радиото или от грамофонни плочи (песни като *Лале ли си* са преекспонирани медийно), но предпочитанието му към фолклорни хитове не банализира представянето им. В спонтанните музикални решения и начина по който *майсторът* изгражда музикалната структура се очертават пропорциите в различните дялове на формата – експонират се различни музикални образи (теми или мотиви от български фолклорни песни), изграждат се зони на тяхното устремено и активно развитие, след което с пасажни преходи (или без тях) се отива към следващ епизод. Зурнаджийската интерпретация е необичайна и провокативна, а Демковият изпълнителски стил е далеч от самоцелното търсене на атрактивност и предлага експресивно и човешко преживяване. В негово изпълнение и най-познатата мелодия изненадва и звучи като откровение.